

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

**III Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та
науковців**

**“КОНЦЕПТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА”**

(Одеса, 24-5 травня 2019 року)

Одеса -2019

УДК: 1:403:316.6(08)

К 65 Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства // Матеріали III Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та науковців (Одеса, 24-25 травня 2019 р.) 94 с.

Рецензенти:

Скловський Ігор Зіновійович - доктор філософських наук, професор кафедри суспільних наук Центральноукраїнського національного технічного університету

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

Романенко Михайло Ілліч - доктор філософських наук, професор кафедри філософії Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти»

Збірник матеріалів III Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та науковців «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства, аналізують соціокультурні трансформації молодіжного соціуму, показують соціокультурні трансформації освітнього середовища та розкривають проблемні моменти культури бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства, а також розглядають синергетику як самоорганізаційну систему у суспільстві, що трансформується. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 10 від 27 травня 2019 року)

екзистенційний, то він не надає ніякої допомоги. А мета, на думку Хайдеггера, складається саме в цьому. В такому разі, який досвід для свого життя людина виносить з терапії? Можливо, це лише досвід ефективного позбавлення від стресу? Управління собою - думками, почуттями, тілом - в стресовій ситуації? Чи знаходить людина розуміння того, що і як в її житті сталося або відбувається?

Більшість з людей, значну частину часу проводить у царині праці та соціуму, не усвідомлюючи можливостей власного буття. Часто заклопотаність людини своїм місцем в соціальній ієрархії і інтерес до свого соціального статусу обумовлюють його підпорядкування «іншим»: людина повинна робити те, що схвалюють і вимагають «вони». Люди часто потрапляють під вплив людської думки. Їм буває цікаво подивитися щось, але не для того, щоб зрозуміти побачене, а тільки щоб бачити. Причому, кожен раз щось нове, а потім «стрибнути» від нього знову до нового. І це, за словами Хайдеггера, дозволяє «забутися в світі» і «не перебувати при найближчому». Люди шукають «неспокою і збудження через вічно нове і через зміну». А також прагнуть до безтурботності. Людям дуже важливо «стежити один за одним, як вони себе поведуть, що на це скажуть».

Людині дійсно важко вміти бути, відкрито пред'являючи себе світу, борючись з собою і вистоюючи у власній тривозі. В глибині душі людина завжди знає, що - її, а що - ні, але нерідко боїться собі в цьому зізнатися, тікаючи від зустрічі з цим знанням. Тікає від самої себе, від вміння бути власне собою. І потрапляючи в стресову ситуацію, людина скоріше хоче позбутися від цієї важкості, від напруги, від тиску, які їй так складно переживати. Перебуваючи в терапії, людина очікує допомоги, поради, готова виконати рекомендації, щоб повернутися в комфортний стан.

Отже, якщо робити висновок лише з уявлень М. Хайдеггера, то, безумовно, при здійсненні психотерапевтичної допомоги людині, що перебуває у стані стресу, екзистенційний підхід може бути більш ефективним за інші.

Секція 3

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Атаманюк Зоя Миколаївна (Одеса) – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

СВОБОДА ЯК НАУКОВЕ ПОНЯТТЯ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

Аналізуючи філософське бачення свободи, зазначимо, що сьогодні немає єдиної думки про те, чи може бути свобода предметом наукового дослідження. Вчені, які заперечують можливість наукового вивчення свободи, опираються на те, що об'єкт наукового пізнання передбачає наявність причини, яка йому передує. Якщо об'єкт є сам причиною самого себе, його наукове вивчення не можливе. Все, в чому суб'єктивна свідомість індивіда бачить свободу, в науковій схемі буде лише однією з ланок причинного ланцюга. Свобода і причинність не мають логічного протиріччя. Індивід, який усвідомлює свою власну свободу, не виключається із світу причинності, а скоріше сприймає свою волю як досить специфічну категорію причини, відмінну від інших причин, з якими він повинен рахуватися. Але таку відмінність практично неможливо довести науково [1, с.114-115].

В процесі дослідження ми прийшли до висновку, що це не зовсім вірна позиція. Ряд дослідників вважають, що свобода не є абсолютно безпричинною. Так, на думку І.Бичко, свобода – це особливий спосіб детермінації духовної діяльності, усвідомлення можливих

меж людської поведінки, які залежать від конкретної ситуації людського існування (індивідуального та суспільного) [2, с.570].

У контексті нашого дослідження ми намагаємося дослідити процес актуалізації особистісної свободи майбутніх фахівців в умовах вищої школи.

З огляду на тему нашого дослідження, особливу увагу ми приділяємо індивідуалістському підходу у вивченні свободи. Фахівці, які працюють сьогодні в цій царині, в якості теоретичного підґрунтя філософського осмислення індивідуальної свободи зазвичай називають концепції, що належать до екзистенціалістського (або суб'єктивістського) напрямку у філософській науці, в межах якого суспільство визначається не як об'єктивна структура, а як результат дії великої кількості людей, які володіють свободою вибору. Проте, деякі концептуальні положення, сформульовані в межах об'єктивістського напрямку, зокрема в соціологічному доробку Е.Дюркгейма, мають певний евристичний потенціал щодо інтерпретації феномену свободи. Як відомо, Е.Дюркгейм акцентує увагу не на людині в суспільстві, а на суспільстві в людині. Індивід для нього – це організм, який навіть в процесі індивідуалізації реалізує соціальні цінності та норми, що дозволяє йому стати елементом соціальної структури. Соціальні факти обмежують дії індивіда не менш жорстко, ніж природні. Він вважав, що людина не завжди пасивно сприймає соціальні норми, традиції, звичаї і т.д., що нав'язуються їй ззовні, суспільством.

Дюркгейм вважав, що взаємодія між особистістю і суспільством суттєво відрізняється в різних типах суспільств. На його думку, в умовах індустріального суспільства, яке, порівняно з традиційним, є значно більш диференційованою системою, зв'язок між індивідом і суспільством опосередковується завдяки індустріалізації свідомості та поведінки людини, її особистісних якостей. Однак прояв індивідуально-особистісних властивостей не послаблює, а зміцнює позиції людини в системі суспільного розподілу праці. В індустріальному суспільстві, за Дюркгеймом, відбувається зростання насиченості соціальної взаємодії, що призводить до диференціації соціальних ролей. У свою чергу це обумовлює трансформацію нормативно-ціннісної системи, на яку спирається індивід у своїй життєдіяльності. Дюркгейм полемізував з Тьоннісом, який вважав, що індустріальне суспільство втратило дух спільності, тому утримати його від розпаду можливо лише зовнішньою примусовою силою. За Дюркгеймом, розвиток особистісних якостей робить людину індустріального суспільства відносно самодостатньою, більш вільною. Таким чином, Е.Дюркгейму належить значне місце у теоретико-методологічному арсеналі досліджень свободи.

Як зазначалося, суб'єктивістська філософія визнає певний рівень свободи індивіда від суспільства та його інститутів. Серед її представників – М.Вебер. Головним завданням «розуміючої соціології» він вважав розуміння соціальної дії з метою пояснення процесу цієї дії [3]. В межах цього підходу рушійні сили соціетальних трансформацій вбачаються в індивідуальній суб'єктивності, яка може актуалізуватися лише за умов свободи дії особистості.

Одним із найпопулярніших визначень свободи є твердження про її несумісність з обмеженням та примусом, тобто тлумачення свободи як відсутності перешкод до дії. Так, Т.Гоббс писав «...Свобода є відсутність усяких перешкод до дії, оскільки вони не існують в природі та у внутрішніх якостях діючого суб'єкта» [5, с.608]. За В.Віндельбандом, «...вільними є ті істоти, які постійно мають можливість діяти безперешкодно» [4, с.516]. Б.Спіноза вважав «свободною таку річ, яка існує та діє за необхідністю, що впливає лише із власної природи» [6, с.584-585].

Свободу як творчість сприймали М.Бердяєв та С.Левицький; як відкритість невизначеності – М.Хайдегер та М.Мамардашвілі; як подолання стереотипів мислення – Р.Декарт та Ф.Ніцше. У самореалізації особистості вбачають свободу А.Адлер, К.Роджерс, А.Маслоу, Е.Фромм та ін.

Свобода як відсутність перешкод, як подолання тих чи інших перешкод необхідна людині для самореалізації. Прагнення актуалізувати особистісну свободу є головною умовою будь-якого зростання індивіда.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бергер П.Л. Приглашение в социологию: Гуманистическая перспектива /П.Л.Бергер. – М.: Аспект-Пресс, 1996. -168 с.
2. Бичко І.В. Свобода / Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – 742 с.
3. Вебер М. Избранные произведения /М.Вебер. – М.: Прогресс, 1990. – 808 с.
4. Виндельбанд В. Свобода воли / В.Виндельбанд/ Избранное: Дух и история. – М.: Юрист, 1995. – 687 с.
5. Гоббс Т. О свободе и необходимости. Соч.в 2-х т. /Гоббс Т. – М.: Мысль, 1989. – Т.1 – 621 с.
6. Спиноза Б. Избранные произведения: в 2-х т. /Спиноза Б., 1957.- 630 с.

Боева Евеліна Володимирівна (Одеса) – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та зарубіжної літератур Університету Ушинського,
Бужина Ірина В'ячеславівна (Одеса) – доктор педагогічних наук, професор кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології
Імерідзе Максим Борисович - кандидат педагогічних наук

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ми зазначаємо хто досліджував професійно-педагогічну підготовку майбутніх учителів, готовність до педагогічної діяльності, її окремих аспектів: підготовка майбутніх учителів до виховної, позакласної роботи, спілкування з учнями та їхніми батьками, класного керівництва, трудового виховання, статевого, взаємодії з учнями, виконавсько-мовленнєвої діяльності та ін.

У зв'язку з тим, що йдеться про підготовку майбутніх учителів до формування гуманістичних відносин молодших школярів, то для нас цікавими були праці з гуманістичного виховання, представлені також у вступі.

У дисертаційному дослідженні А.Ф.Ліненко “Теорія і практика формування готовності студентів педагогічних вузів до професійної діяльності” розкрито взаємозв'язок та взаємообумовленість педагогічної діяльності і педагогічного процесу.

Праксеологічний підхід до діяльності вчителя, рефлексивний та критеріальний до діагностики рівнів готовності майбутніх учителів до педагогічної діяльності дозволили по новому підійти до підготовки майбутніх учителів на сучасному етапі.

Визначено такі критерії готовності до педагогічної діяльності: педагогічне самоусвідомлення, стійкість емоційно-позитивного ставлення до педагогічної діяльності, швидкість адаптації в змінених педагогічних ситуаціях, доцільність педагогічних дій, рівень розвитку педагогічних здібностей, рівень розвитку комунікативних здібностей.

Дисертаційне дослідження О.А.Листопада “Дидактичні умови гуманізації навчання майбутніх учителів в університеті” є одним з небагатьох досліджень гуманізації вищої педагогічної школи. Автором визначено основні гуманістичні ознаки і зміст технологій навчання студентів, розкрито сутність гуманістичного підходу до організації навчання майбутніх учителів, виявлено комплекс дидактичних умов, які забезпечують гуманізацію навчального процесу.

Провідна ідея роботи С.А.Листопада полягає в тому, що взаємини викладачів і студентів вищого навчального закладу, які виступають як рівноправні партнери, відіграють основну роль у гуманізації навчання.

Для нас викликало інтерес дисертаційне дослідження М.Г.Виєвської, виконане в Україні, “Формування готовності майбутнього вчителя до педагогічної взаємодії з учнями”. Автором на підставі експериментальних даних виявлено, що для формування готовності